

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכי"ר

גליון מס' 446

ערש"ק פרשת ויצא ערש"ק ו' בכסלו תשע"ה

תשעה פסוקים!!!

חז"ל לימדונו יסוד גדול והשקפה אמיתית כיצד עלינו להתייחס לדורות ראשונים, אם ראשונים כמלאכים או כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם או כחמורים... כלומר בכל אופן המהות היא אחרת, ואין ביכולתנו לתפוס ולהשיג בשיכלנו הקט את רום מעלתם ועומק תבונתם. די אם נזכיר מעשה שאירע באחד מצדיקי הדורות האחרונים שהתפלל שיזכה ליראת שמים של הנביאים, וכשלא נתמלאה בקשתו שב וביקש יראת שמים של התנאים ואף בזאת לא נענה, ביקש איפוא לזכות ליראת שמים של אחד מרבותינו הראשונים וכאשר אכן נתמלאה בקשתו, רעד כל גופו ושיניו נקשו מרוב פחד ואימה ולא היה מסוגל להחזיק מעמד בזאת היראה אף רגעים מועטים וביקש שתינטל ממנו השגה זאת... פרט שיצא ללמדנו על הכלל כולו וכמו שהקדמנו שאין לנו השגה ותפיסה באותם קדושים. על אחת כמה וכמה באבות האומה ובאמותיהם של השבטים הקדושים שבטי-קה. גודל דבקותם בבורא בכל עת, אהבת ה' שפיעפע בתוכם, מידותיהם האצילות, אין עט סופר שתוכל לבטא זאת ואין מחזיק בעט שיוכל להבין זאת. הקדמה זו נועדה להמחיש שאלה נוקבת וקשה במיוחד המתעוררת בפרשתנו ודורשת ביאור והבנה. ה' יתברך נגלה אל יעקב אבינו - איש תם יושב אוהלים, עמוד התורה לאחר שעבד את לבן הארמי בנאמנות נפלאה זה כעשרים שנה ואומר לו בצורה ברורה שאינה משתמעת לשני פנים: "...שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך!". יעקב אבינו לא משתהה, מיד הוא קורא לרחל וללאה אל השדה, במאמר מוסגר נוסיף ונאמר שאם היו מבקשים מאתנו לתאר כיצד עשה זאת יעקב (מבלי להציץ בחומש) קרוב לודאי שהיינו אומרים: מה השאלה, בודאי שיעקב קיצר במילים, שכן כל דקה חשובה, יכול הוא לקיים מצוות ותלמוד תורה כנגד כולם, ובודאי שאמר משהו בסגנון קצר וקולע כמו: "יש פקודה מה, יוצאים לדרך". וכדי לאמת ולחזק את השערתנו היינו מוסיפים ומפטירים שבודאי רחל ולאה נשים כשרות היו וממילא אצו ורצו למלאות את הפקודה! ובכן מצפה לנו הפתעה גדולה יעקב אבינו מאריך ומכביר במילים המשתרעות על פני תשעה פסוקים תמימים בתורתנו הקדושה!!! התורה שבפסוקים מועטים כוללת ציווים רבים וכאן יעקב אבינו ע"ה מאריך לפרט את גודל רמאותו של לבן כלפיו, ועזרת ה' כל העת להצילו ממבקש נפשו, ולבסוף מסיים ומספר על גילוי הבורא ובקשתו אליו!!! ובספר הנפלא הבית היהודי, אכן כתב שיעקב אבינו מלמדנו דרך ארץ והנהגה נאותה לחיים בתוך ביתנו ואף עם שאר ידידינו ומכרינו. אמת יעקב יכל לומר את הפקודה ואף היה נענה בחיוב ובהסכמה מרחל ולאה. אולם האריך בדיבור כדי ליצור אצלהן רצון אמיתי לפעול מתוך שמחה והבנה מלאה, ובשל כך שווה להאריך בדיבור ובפירוט, ובזאת תורתנו הקדושה מאירה לנו את הדרך בה נלך ואת המעשה אשר נעשה, אמת יכולים אנו לתת פקודות ולחלק הוראות, אולם אם נסביר את מניענו ונוכל בכך לפעול להרגשה טובה אצל מכרינו, היה זה שכרינו. אם כך נעשה ובדרך זאת נלך, נזכה להיות רצויים ומקובלים תחילה וראש אצל בורא כל העולמות, אהובים למעלה ואף נחמדים למטה!

העולם גלגל

העולם גלגל. אין מציאות שאדם יעשה טוב וזה לא יחזור אליו בחזרה. לו או לצאצאיו אחריו. גם ההיפך הוא הנכון. הכל בא בחשבון, הכל מדוד ושקול. בפרשתנו אנו קוראים דבר שלכאורה נראה תמוה. יעקב אבינו בחיר השבטים נושא את רגליו והולך ארצה בני קדם. מטרתו לישא אישה כשרה כדי להעמיד יחד את שבטי ישראל. הוא מגיע לבאר ולא מביין מדוע כמה מרועי הצאן באים מבעוד יום ומחכים ליד הבאר ללא מעש. הוא פונה אליהם בשאלה ומקבל תשובה: "ויאמרו לא נוכל עד אשר יאספו כל העדרים וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקינו הצאן". האבן שעל פי הבאר כבדה עד למאוד ורק בעזרת כל רועי הצאן שבאזור ניתן להזיזה ולגוללה מעל פי הבאר. "עודנו מדבר עימם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה". כאשר רואה יעקב את רחל בת לבן אחי אימו ואת צאן לבן, מיד "ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אימו". לא מסתפק יעקב אבינו בגלילת האבן הכבדה לבדו אלא גם משנס מותניו ומשקה את כל צאן לבן במרץ ובזריזות. ונשאלת השאלה מדוע זכה לבן הרשע שאותו צדיק כביכול ישמש אותו, יעזור לו ויגרום לביתו לחזור מהר יותר לביתה? הרי כבר פתחנו ואמרנו שאין סתם בעולם! ובכן התשובה לשאלה כתובה כמה פרשיות לפני. כשהלך אליעזר עבד אברהם למצוא אישה ליצחק אבינו הוא נתקל ברבקה, כך סובבו משמים. רבקה הצדקנית במקום עוסק בענייניה, טורחת ועוסקת בחסד גדול עם אליעזר וגמלו. היא מתממת מלחזור לביתה לאביה בתואל ולאחיה לבן. אמר הקב"ה ישתבח שמו לעד, יבוא יעקב אבינו וישלים המעגל. רבקה התאחרה מלשוב לביתה, אך רחל תקדים לשוב. לבן שחיכה יותר בשוב רבקה, זכה שביתו תקדים לביתה. העולם גלגל ומי שעושה טוב ימצא ברבות הימים טוב!

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

	כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו ת"א
ת"א	16:14	17:15	17:48
י-ם	16:01	17:14	17:53
חיפה	16:04	17:13	17:49
ב"ש	16:21	17:17	17:53

הפטרת השבוע:

א.ויברח יעקב ס. ועמי תלואים

מיטעמים לשבת

”ויעבתי בשלום אל בית אבי”
(כה,כא)

שלם מן החטא. (רש"י). כתב בספר "ויכתוב משה": מדוע לא כפשוטו, שישבו בשלום לבית אביו? ברם, אם כך הלא צריך היה לומר: "והשיבני בשלום", כשם שאמר קודם: "ושמרני", "ונתן לי". מסתבר איפוא, שאין זו תפילה לה' יתברך כי ישיבנו בשלום לבית אביו, אלא הכוונה היא כאן ל"שלום מן החטא", והרי זה כבר תלוי באדם עצמו - "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" - לפיכך נאמר: "ושבת" - אני עצמי אשתדל לשוּב שלם מן החטא...
(מעיינה של תורה)

”ואולם לזו שם העיר בראשונה”
(כח,יט)

לשם מה מספרת התורה הקדושה, שלבית אל קראו לזו? אלא, ביאר רבינו הרלב"ג זצ"ל, ביקשה התורה ללמדנו את מידת ההסתפקות במועט במקום להצטרך לטובת הבריות: למרות שהיתה שם עיר סמוכה ושמה לזו, לא סר לשם יעקב אבינו לבקש אכסניה מרווחת, אלא שכב במקומו ושם אבן למראשותיו...
(מעיינה השבוע)

”וישא יעקב רגליו”
(כט,א)

מהו ביטוי זה, "וישא יעקב רגליו" הרי לא נושאים את הרגלים על הכתף, אדרבה, הרגלים הן הנושאות את האדם! אלא, אמר רבינו אברהם בן הרמב"ם ז"ל, רעיון עמוק גלום כאן: האדם הוא קומה שלמה, שהראש ממוקם בראשה, ובו הדעת והתבונה, ובגוף - רצונות ומאוויים שונים. והשאלה היא, מי ימשול על מי. "הרשעים, הם ברשות ליבם", הגוף ומאווייו שולטים על הראש והשכל, ואילו "הצדיקים, ליבם ברשותם", והתבונה מדריכה את צעדיהם. וזהו שאמר הכתוב: "וישא יעקב את רגליו", הוא שלט על הרגליים, גופו מילא את רצון התבונה, ולא להיפך!

(מעיינה השבוע)

”הכי אזוי אתה ועבדתני זוי”
(כט,טו)

הרב כלי חמדה זצ"ל התקשה: לבן הארמי ראש רמאי הדור היה, החליף את משכורת יעקב אבינו עשרת מונים, ניצלו והעבידו בפרך. ולפתע - עדינות כזו, אצילות נפש, אינו רוצה עבודת חנם, מתנדב לשלם! ואכן, לבן לא גילה כאן פרץ נדיבות, ההיפך הוא הנכון. כי הפתגם אמר: "אל בקשיש ג'אלי", הדורון עולה ביוקר. כי מקבל המתנה משתעבד בהכרת הטוב, ואחר כך לא יוכל לסרב לכל בקשה, ומי יודע כמה יצטרך לשלם. ולכן

אמר לבן: "הגידה לי מה משכורתך" ואדע כמה לשלם, ולא אעמוד בפני הפתעות. וכך היה הרב מבריסק, מרן הגר"ז זצ"ל, אומר: "התשלום הזול ביותר, הוא בכסף!..."
(מעיינה השבוע)

”ותרא רזול כי לא ילדה ליעקב ותקנא רזול באזוזתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אזכי”
(לא,א)

מסופר על הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שבא פעם להתפלל על קברה של רחל אמנו ביום היארצייט שלה. והנה נשמע באזונו מהצד השני קולה של אישה חשוכת בנים, אומרת ומתחננת: "אמא רחל, הרי את בעצמך הרגשת את הטעם המר הזה בלי בנים, אם כן אנא אמא, המליצי טוב בעדי שאפקד בזרע של קיימא... מיד כששמע רבי חיים תפילה זו, התרגש מאוד ואמר: בטוח אני שתפילה זו נתקבלה במרום, ובשנה הבאה אני רוצה להיות סנדק בברית זו. הוא ביקש לברר מי היא האישה הזאת, וכך היה שלשנה הבאה שימש רבי חיים כסנדק אצל אישה זו...
(תורת הפרשה)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

מסופר על הגאון רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל שכל ימיו התגעגע לעלות לארץ ישראל, באומרו: "רק הגר בארץ ישראל יכול לעשות זיווג בעליונים...". וכן הגאון רבי אברהם אזולאי (מעיי פאס שבמרוקו), תשוקתו היתה להגיע לארץ ישראל, כפי שהוא כותב בספרו "חסד לאברהם": "דע כי נשמות הדיים בארץ ישראל באים מעשר ספירות של היצירה ונקראים בית ישראל וגם נקראים בנים... וכשזוכה ליכנס לארץ ישראל, בא אליו נפש מיצירה חדשה...". וכן מסופר על הגאון רבי חיים שאול דוויק הכהן זצ"ל, שמאז כניסתו לקדושת ארץ ישראל לא יצא ממנה. וכך הוא כותב בהקדמה לספר סבו "אמת מארץ": "ישתבח בורא ויתעלה היוצר אשר הפליא חסדו אלי, ומה אשיב על כל תגמולוהי עלי, אודה לה' על כל הטוב אשר גמלני, שהחיני וקיימני וליישוב בארצנו הקדושה ויבני, ולירושלים ת"ו הנחנץ, לשבת בישיבה של תורה זכה וברה...". וכן הרב הגאון רבי אהרן עזריאל זצ"ל (ראב"ד הספרדים בירושלים), ממרחקים היה מתגעגע לארץ ישראל, ומצפה ומיחל ליום שבו יעמוד במקום הקודש, בבית מדרש המקובלים "בית אל", כפי שמביא זאת באחת מתשובותיו: "את הדברים האלה אני אמרתי לבחפזי מתוך כובד ראש, קלני מראשי ומזרועי והאח לפני מבוערת... מתלאות הזמן מבית ומחוץ, פעם ברחובות ופעם יושב בשירא... זעירא מאנשי ירושלים, גולה ונידח כדל שואל, והיו עיני ולבי שם, מתי אבוא ואראה פני אלקים, אשתחווה אל בית אל...". (חכמי המזרח). ומסופר על הגאון רבי מרדכי שרעבי זצ"ל, שהשתוקק כבר מילדותו לעלות לארץ הקודש, אך נוצר ממנו למלא את תשוקתו בגלל סיבות שאינן תלויות בו, וכה העיד על עצמו בפני תלמידיו, שבכל יום יום בתפילת שמונה עשרה כשהיה מגיע לברכת "בונה ירושלים", היו זולגות מעיניו דמעות ומרטיבות את הסידור שבו התפלל, מגודל תשוקתו להר ציון, אך כאשר זכה להגיע לארץ

ישראל חדלו הדמעות. (הרב שרעבי). ומסופר על יהודי אמריקאי אחד, שבהשפעתו של הגאון רבי יצחק הכהן קוק זצ"ל רבה של ירושלים - בא לארץ ישראל מתוך מחשבה תחילה להשתקע בה, ואחר כך התחרט והחליט לחזור לחוף לארץ ובה לא הרב לקחת ממנו ברכת פרידה. על שאלתו של הרב: מדוע עזוב הוא פתאום את הארץ? ענה היהודי מתוך מרירות לב ונפש: רבי, נמאס לי החיים כאן בארץ ישראל. איני יכול לסבול את ההפקרות הדתית, חילול השבת וחילול הדת, שהתפשטו כל כך בין החלוצים והקבוצות, ומשום כך החלטתי לצאת מן הארץ ולחזור לאמריקה. הדברים האלה, שיצאו מפי יהודי תמים מתוך זעזועי נפש אדירים, הרעישו וזעזעו את מיתרי לבו של הרב, אבל הוא התאפק, ומתוך חיוך קל פנה אל היהודי ושאל אותו למקום מגוריו באמריקה. ביתי - ענה היהודי האמריקאי - הוא בעיר דנוור אשר במדינת קולורדו שבארצות הברית. ומתוך גאווה פטריטיסט מיוחדת התחיל לתאר לפני הרב את העיר ואת יופיה: הרים סביב לה, אירה צח ונעים מאוד. אין בתוכה סמטאות צרות ומלוכלכות - הוסיף מתוך גלגול - כמו כאן בירושלים. שם רחובות רחבים, בתים גדולים ומהודרים, חשמליות רצות בכל רחבי העיר... הוא המשיך לדבר מתוך התפעלות על יופי הטבע שמסביב לעיר דנוור, אבל הרב הפסיקו באמצע ואמר לו בקול רציני: כמדומני שבעיר דנוור ישנם הרבה אנשים חולים במחלת השחפת. מפי שד"ר אחד בירושלים, שזה לא כבר חזר משם לכאן, שמעתי כי הוא בעצמו בהיותו בעיר דנוור, נפגש עם הרבה אנשים חולים במחלות כרוניות ומסוכנות, ללא כל תקווה להרפא, ואם אמת בפך כי אקלימה של דנוור הוא מבריא ומחלים, מדוע נמצאים בתוכה כל כך הרבה חולים? - האם חושב כבוד תורתו - ענה היהודי האמריקאי מתוך התמרמרות חשאת - כי אותם החולים שבעיר דנוור הם ילידי המקום? כל אלה

והייתם לי סגולה

זרע של קיימא - סגולה שיתנו הזוג שתיה לעוסקים בבית ה' בלילות, ועניינה במשקאות שבסיסם מים, הן תה הן קפה הן משקאות קלים, שבסיסם מים חסד, בסוד מיתוק החסד בדין, על ידי המים הרומזים לחסד, ולימוד בלילה שהוא זמן דין ואפילו שעה אחת לומדים. ויעשו כן פעמיים או שלוש.
זרע של קיימא - יתנו מוצרי גבינה לעניים בסוד "וכגבנה תקפאני" (איוב י,י).

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוֹגֵרְבִי שליט"א

זינור הבנים

רחמים או אכזריות? העתיד יקבע!!

רבים הם ההורים הנמצאים במחלוקת פנימית בין הרגש לבין השכל, מבינים הם שצריכים להיות "החלטיים" עם הילדים, אך הרגש מתעורר וזועק: "מסכנים", תחכו עד "שיגדלו" ואז? דבר אל העצים ואל האבנים! בו בזמן שגדולי המחנכים מאריכים (ספר בני חביבי, ועוד רבים) שצריכים לתת לילדים מטלות ומחויבויות לחנכם ולהרגילם באחריות למעשיהם. יש לחלק תפקידים לילדים בבית, בעיקר מסיבה חינוכית, ולא כדי שיעזרו להורים בניהול הבית. כאשר אתם נותנים תפקיד לילדכם, הוא לומד שהבית אינו מקום בו אפשר לקבל כל מה שרוצים, מבלי להתחייב לתת משהו בתמורה לכך. עובדת היותו חלק מהמשפחה, מחייבת את הילד ליטול חלק בחובותיה. אם הוא יצליח להתחמק מעשיית חלקו בבית, לעולם לא ילמד לעזור לזולת, וכאשר ינשא, יהיה בן-זוג עלוב ביותר. הטוב ביותר הוא לחלק את המטלות באופן שווה בין ילדיכם, בנים ובנות כאחד. אם אחד הילדים אינו מחבב תפקיד מסוים, יתכן שירצה להחליפו באחר, אך הרעיון העיקרי הוא שהילד ידע שהוא חלק מה"צוות" העובד בבית. כך הוא לומד שכל אחד חייב לתרום את חלקו ולמלא את תפקידו. שיעור זה יעזור לילד להצליח גם בקיום מצוות התורה. אחרת, הוא ירגיש שהוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו, בלי שיהיה חייב לתת דין וחשבון על מעשיו. אם מרגילים אותו לקבלת אחריות, הוא יהיה מודע לכך שיש שכר ועונש, ועליו להתחשב בכך בכל מעשיו. אם ננקוט יחס מקל מידי כלפי הילד, נגרום לו נזק. זו כוונת הפסוק: "חושך שבטו שונא בנו", במבט שטחי, נראה כאילו מי שאינו מוכן להעניש את בנו הוא אדם טוב-לב מאוד ורחמן, אך למעשה ההיפך הוא הנכון. אם אתה אוהב את בנך, תרצה להעניק לו את הכלים הדרושים לו כדי להצליח בחיים. אם באמת מגיע לו עונש, אזי כאשר מרחמים עליו, בעצם מזיקים לו. הוא ילמד שאינו חייב להיות אחראי למעשיו, ומי יודע לאן תוביל אותו גישה כזו. דרך טובה ללמד ילד אחריות היא להטיל עליו תפקידים הקשורים לניהול הבית. עליו לצאת לקניות במכולת, לרוקן את האשפה, או לתלות את בגדיו בארון. אפילו אם הוא יתלונן שקשה לו, נסו לא לוותר. ברגע שתוותרו, הוא יקבל מסר שגוי. דומני שבמעט שהובא כאן יש את המסר הברור למען עתיד בריא לילדינו, "האכזריות" היא "הרחמים" האמיתיים והמציאות הוכיחה. נסו וראו.

שלום בית

חסד - מפתח לשלום בית

מספר ה"חפץ-חיים" בספרו "שם עולם": בעיני ראיתי מעשה נורא שהיה. איש אחד היו לו בנים ומתו כולם ר"ל. בא לפני חכם שיתן לו עצה וסגולה. השיב לו: איני יודע סגולות, אך עצתי שתייסד גמ"ח קבוע, אולי יתן ה' שבזכות מידת החסד שתתנהג עם הבריות, יתחסד עימך הקב"ה ויתן לך בנים. שמע האיש לעצתו, יסד גמ"ח בעירו ועסק הרבה בניהולו. אף פנקס מיוחד עשה, בו כתובים תקנות הגמ"ח, אחת התקנות שפעם בשלוש שנים בפרשה שקוראים "אם כסף תלוה", יתאספו כולם ויערכו סעודה לחיזוק המצוה. ויהי ככלות שלוש השנים, נולד לו בן ולאות שנולד בזכות המצוה, אירע שחל יום הברית ביום שנועד מכבר ליום אסיפתם לסעודה בצוותא... כה עסק האיש במצוה זו כמה שנים ונולדו לו עוד בנים ובנות בזכות מצוה זו. ברבות הימים שכח טובותיו של הקב"ה, ובא לפני החכם בבקשה: היות והוא טרוד מאוד, קופת הגמ"ח גדלה ודורשת זמן, גם יש אנשים שמפקפקים ביושרו, לכן יואיל החכם למנות מנהל אחר במקומו. החכם סירב, באומרו שבודאי אחר לא ינהל הגמ"ח באותה מידת התמסרות והצלחה, אך הלה חזר והפציר לשחררו. עד שלבסוף נאלץ החכם לשחררו, ויצו לערוך בחירות חדשות ונתמנה אחר במקומו. הבחירות נערכו בתחילת הלילה. ויהי למחרת, בא האיש אצל החכם ובמר נפשו סיפר לו שאסון גדול אירע לו בלילה. תינוקו נחנק! על כן נפשו בשאלתו לחזור ולהתעסק בניהול הגמ"ח. מסיים ה"חפץ-חיים": הינך רואה בעליל, שבזכות החסד נולדו לו בנים, וכאשר נסתלקה ממנו מידת החסד, התחילה תיכף מידת הדין להתגבר עליו! אחרי פטירתו של ה"חפץ-חיים", ניתן הדבר לפירסום, על ידי רבי יחיאל מיכל רבינוביץ בעל "אפיקי ים", שהמעשה אירע בראדן, והחכם הנזכר הוא ה"חפץ-חיים" בעצמו... בספר אהבה ורעות הביא מעשה זה ולמד ממנו, שכאשר אדם מרבה בחסד ומתעסק בחסדים, בראשונה מפתח בעצמו את המידה הנפלאה זו שבאופן טבעי תפעל בראש ובראשונה לטובת בן/בת זוגו, ובנוסף כאשר ירגיש במאמץ הרב הנדרש כדי לעזור לאחרים, ירגיש ויעריך מאוד עד כמה בן/בת זוגו פועלים למענו וזאת מלבד הברכה שתשרה בבית. יעזרנו ה' לחזק מידה זו בבית ונישא ברכה מאת ה'.

אמרי שפר

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי אומר: ריבון העולמים: אינני חושש מהגיהנם שלך, אינני מתאוה לגן האדם שלך, מוותר אני על מלאכי עליון שלך. היודע אתה מה אני מבקש? - אותך, אותך בלבד.

הרה"ק רבי ברוך ממזיבוז' אומר: "כי הוא יודע תעלומות לב" (תהילים מד, כב) - הקדוש ברוך הוא יודע מה שנעלם מלב האדם עצמו.

הרה"ק רבי שלמה מקרלין אומר: "בנים אתם לשם אלוקים" (דברים יד, א) - החטא הגדול ביותר - כשיהודי שוכח שהוא בן של מלך.

הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין אומר: אדם אינו מניח דבר בעולם שאינו מחפש אחריו: תר אחרי הרים וגבעות, חותר לדעת מה בים ומה מתחת למים, במדבריות ובישימון. אולם דבר אחד הניח ואינו מחפש אחריו - האלוקות שבקרבו.

(פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

מרוכים ביותר. "אומנם לאמתו של דבר צריך אדם לחיות כפי שזכה הקדוש ברוך הוא, ולא רק לצאת ידי חובה. אם הוא יתברך שלח את הברכה במעשי ידיו של פלוני ופרנסתו בריחו הרי מותר לו להנות מברכת ה', שאהר כל מה שברא בעולמו - להנאתו של ברויתו ברא. אלא שאם כך הוא המעשה, ופרנסתו של יהודי ופרנסת אנשי ביתו אינה לשם יציאת ידי חובה בלבד, גם נתינתו לדברים שבצדקה ולהחזקת התורה אינה צריכה להיות לשם יציאת ידי חובה בלבד". "ומה יהיה בסופו של דבר?" המשך ה"חפץ חיים" ואמר לאותו יהודי, "לאחר מאה ועשרים שנה כשתבוא לעולם האמת ותעמוד לפני בית דין של מעלה, ישאלוך: אמור, נא ר' יהודי, הנתת מכספך לדברים שבצדקה, נדבת לשיבות, החזקת בידיהם של לומדי התורה ותמכת בתלמידי חכמים? מיד תעמוד ותוציא מצלחת בגדך את צרור הקבלות ותאמר: "כן, רבותי, חברי בית הדין של מעלה, הנה לפניכם הקבלות, יצאתי ידי חובה!". "אם כך, יאמרו לך, יפה, יצאת, אפוא, ידי חובתך. מיד יחקור ויכניסוך לגן עדן, שם תראה כיצד ליד שולחן גדול של זהב, יושבים מסובים אדירי התורה יחד עם הנדבנים, שנתנו מהונם למעלה מן השיעור של יציאת ידי חובה - יושבים ונהנים מזיו השכינה. בעיניך תראה, אומנם עמהם לא תאכל, כי יעמידוך בקרן זווית, ושם תשאר לעמוד, ואיש לא ישים את ליבו אליך". "ודאי שדבר זה יהיה תמוה בעיניך, ותבוא ותטען: הכיצד? הרי גם אני נתתי צדקה, תרמתי לשיבות והחזקתי ידי לומדי תורה! ובשעת מעשה תנפנף בצרור הקבלות שבידך". "אלא כך ישיבו לך: "לאט לך, ר' יהודי, מה את מצטעק? אתה נתת צדקה כדי לצאת ידי חובה, והרי אתה מקבל חלקך בגן עדן גם כן כדי לצאת ידי חובה..."

(משל החפץ חיים)

מעשה ונתכנסו טובי קהילת ביאליסטוק לאסיפה, כדי לידון בענין חיזוקו של ועד הישיבות. באספה זו נכח גם ה"חפץ חיים" מיסדו של המוסד. מיד לאחריו, נתוועדו בבית מלוגו של ה"חפץ חיים" כל עשירי העיר ונכבדיה, וכל אחד ואחד התחייב בסכום מסוים לטובת המוסד. אחד העשירים הקשה את עורפו ולא רצה לנדב. "הביטו וראו", אמר, "הנה כאן לפניכם צרור מלא קבלות על נדבות, שנתתי לשיבות שונות, ובנתינות אלו, שנתתי לשיבות רבות, סבור אני כי יצאתי ידי חובתי במצות החזקת התורה". הוא הוציא מכיסו צרור קבלות והניחו לפני הרבנים והגבירים הנוכחים. הלכו אל ה"חפץ חיים" וסיפרו לו את הדבר. פנה ואמר לו לאותו גביר: "שמעתי אומרים, כי טוען אתה, שכבר יצאת ידי חובתך, ברם צריך אתה לדעת, כדי לצאת ידי חובה אפשר באופנים שונים. ידי חובת אכילה אפשר לצאת בפת לחם קיבר, בולבוסים ובקערת מרק דבר יום ביומו. ישנם רבים, שאינם טועמים טעם של תבשילים אחרים כל ימי חייהם". "משפחה בת עשר נפשות יכולה להתגורר בחדר אחד ולהסתפק בכך. יש רבים, שדרים בדירה כזאת כל ימיהם, והם בריאים ושלמים". "אלפים ורבבות של בני אדם אינם טועמים טעם בשר אלא פעם, או פעמיים בשבוע, ורבים אחרים אפילו פחות מזה, ואף אלה יוצאים ידי חובתם". "כלום חייב אדם להתלבש במלבושים יקרים דווקא, במעיל אדרת ובכלי מילת? אכרים ובני כפרים מתעטפים בחמילה עשויה אריג גס, נועלים לרגליהם מיני סנדלים קלועים ויוצאים בזה ידי חובת בגד ונעל". "אף על פי כן אין אתה רוצה לצאת ידי חובתך בכגון אלה. אתה רוצה דווקא בחלת סולת בכל יום, במרק עוף ובשר צלי, במנות חשמל ובדירה מרווחת של שישה שבעה חדרים, אתה מתלבש בבגדים יקרים, ונועל לרגליך מנעלים שדמיהם

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

ביטול תורה, ולכן דואגים בישיבות הקדושות ובכוללים להתפלל מנחה גדולה, כיון שאם היו צריכים להתפלל מנחה קטנה, היו צריכים להפסיק באמצע לימודם.

מי שטעה והקדים להתפלל מנחה בתוך חצי שעה שלאחר צות היום, והיינו מתחילת שעה שביעית, לא יצא ידי חובתו. ומכל מקום כיון שיש מחלוקת בזה, על כן יש אומרים שלא יתפלל שנית, וספק ברכות להקל. ויש אומרים שיחזור ויתפלל מנחה ויעשה תנאי שאם יצא כבר ידי חובה במנחה הראשונה, תהא תפילת מנחה זו השניה לשם תפילת נדבה, ואם לא יצא ידי חובה במנחה הראשונה, תהא תפילת המנחה השניה לשם תפילת חובה.

צריך לזיזו ולא לומר אפילו את אמירת הקורבנות ואשרי לפני שיגיע זמן מנחה, אלא רק כשיגיע הזמן דהיינו לאחר שש חצי שעות מתחילת היום (חצי שעה לאחר צות). וכמו כן ביום שבת קודש לא יקראו בתורה ולא יאמרו ובא לציון לפני שיגיע זמן מנחה, אלא יש לדייק להתחיל הכל רק עם הגעת זמן תפילת המנחה.

שעות אלו של שש ומחצה או תשע ומחצה נקראות שעות זמניות, כיון שמשערים אותן לפי אורך היום. שמחלקים שעות היום לשנים עשר חלקים שווים, וחלק אחד הוא שעה זמנית. ובחורף ששעות היום קצרות, תהיה שעה זמנית קצרה, ובקיץ ששעות היום ארוכות, תהיה שעה זמנית ארוכה. ויש מחלוקת אם יש למנות שעות היום מעלות השחר ועד צאת הכוכבים, או מזריחת השמש ועד שקיעתה. ולענין הלכה נראה שהרוצה למנות שעות היום מזריחת השמש ועד שקיעתה, בין להקל בין להחמיר, יש לו על מה שיסמוך. ומכל מקום בדברים שהם מדאורייתא, טוב להחמיר למנות השעות מעלות השחר ועד צאת הכוכבים.

מצוה להיות מעשרה ראשונים בתפילת מנחה (וכן בתפילת ערבית) כשם שמצוה להיות בתפילת שחרית.

אפילו מי שאין ביכולתו להיות מעשרה ראשונים, מכל מקום יחד לבוא בהקדם האפשרי, שכל המקדים לבוא, קרוב הוא יותר ליניקת הקדושה מהבאים אחר כך.

(התפילה והלכותיה)

כתב הרמב"ם, תפילת מנחה תיקנו אותה כנגד קורבן התמיד של בין הערביים, ולפי שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות וחצי מתחילת היום, לכן תיקנו זמן מנחה מתשע שעות וחצי (זמניות), והיא הנקראת "מנחה קטנה". אך כיון שבערב פסח שחל בערב שבת, היו שוחטים את התמיד בשש שעות וחצי מתחילת היום, לכן אמרו שהמתפלל משעה זו (חצי שעה לאחר צות היום) יצא ידי חובה (בדיעבד), וזו היא הנקראת "מנחה גדולה".

לדעת הרמב"ם, וכן לדעת השולחן ערוך עדיף יותר להתפלל מנחה קטנה, (דהיינו משעתיים וחצי לפני הלילה), ולכתחילה אין להתפלל מנחה גדולה, ורק בדיעבד אם התפלל מנחה גדולה יצא ידי חובה. ומכל מקום הנוהגים להתפלל מנחה גדולה מנהגם נכון על פי ההלכה, ויש להם על מה שיסמכו, שכן מבואר בדברי הזוהר הקדוש. וגם מכיון שרגילים לאכול ארוחת צהריים, ואסור לאכול סעודה כשמיגיע זמן תפילה עד שיתפלל. ואפשר שאפילו אם הניחו שומר שיזכירם להתפלל, אין זה מועיל.

אף על פי שנאמר בסעיף הקודם שאסור לאכול סעודה משהגיע זמן מנחה. מכל מקום הנוהגים להקל לאכול ארוחת צהריים לפני תפילת מנחה, ומתפללים מנחה קטנה, יש להם על מה שיסמכו, מפני שמלבד שכן המנהג בהרבה מקומות להקל בזה, גם ממנים שומר שיזכירם להתפלל, וגם יש להם זמן קבוע להתפלל מנחה בכל יום. אולם עדיף יותר בכיוצא בזה להתפלל מנחה גדולה, כדי שיוכלו לאכול סעודת צהריים בהיתר לפי כל הדעות.

אף על פי שלדעת השולחן ערוך אין להתפלל לכתחילה מנחה גדולה, מכל מקום בשעת הדחק מותר להתפלל מנחה גדולה לכתחילה. כגון שרוצה לצאת לדרך, או שיש לו עסק גדול וחושש שמא ייטרד וישכח ויעבור זמן תפילה. וכן ביום שבת קודש שרוצה לשמוע דרשה, ואם יתפלל לאחר הדרשה לא יהיה לו פנאי לעשות סעודה שלישית בהרווחה. וכמו כן אם רוצה לאכול ארוחת צהריים.

מותר להתפלל לכתחילה מנחה גדולה, כשיש לו מנין כעת, ויוכל להתפלל מנחה גדולה בציבור, ואם ימתין למנחה קטנה לא יהיה לו מנין.

מותר לכתחילה להתפלל מנחה גדולה לצורך מניעת